

İç Denetim 3.0 ve kontrol okuryazarlığı

Ali Kamil Uzun

Direktör
Deloitte Türkiye

Dünya yeni teknolojilerin, dijitalleşmenin ve yapay zekânın iş dünyasını çarpıcı biçimde değiştirdiği 4. Endüstri Devrimini yaşıyor.

Kurumlar teknoloji ve inovasyon odaklı, yıkıcı değişimin yaşandığı bir geleceğe doğru ilerlerken; yeni stratejik, itibarsal, operasyonel, finansal, düzenleyici ve siber risklerle karşı karşıya kalıyorlar.

Tüm bu gelişmeler, iç denetimin güvence ve danışmanlık işlevinin etkililiği için yeni bir vizyon geliştirmesini zorunlu kılıyor.

Küresel olarak iç denetim mesleği değişim ve dönüşümün şafağında, geleceğe ortak olmak için yarınlara hazırlanıyor.

Dünya 4. Endüstri Devrimini yaşarken iç denetimin de, paydaşların yeni beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak yeni nesil bir yaklaşımla kendini baştan yaratması, geleceğini tasarlaması, diğer bir ifadeyle bir işletim sistemi ya da uygulaması gibi kendini güncellemesi, yeni özellikleri ve işlevleriyle sürdürülebilir olması, kabul görmesi gerekiyor. ➤

Mesleğin geleceği: İç Denetim 3.0

Çağımızın dili olan kodlama jargonuyla ifade edersek, iç denetim mesleğinin geleceği İÇ DENETİM 3.0'dan geçiyor.

Çizelge 1: Internal Audit 3.0 The Future of Internal Audit is now, çalışmasından uyarlanmıştır. (*)

Mesleğin çizelge:1'de özetlenen küresel geçmişine bakıldığında; modern iç denetimin doğuşu olarak kabul gören 1941 yılında (IIA) Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü'nün kuruluşu İÇ DENETİM 1.0 olarak, 2002 yılında Sarbanes Oxley düzenlemeleri, muhasebe ve denetim alanındaki etkileri ise İÇ DENETİM 2.0 olarak tanımlanıyor. Bunun yanı sıra COSO İç Kontrol Çerçevesi, BT iç denetimi ve veri analitiği üzerine yaşanan gelişmeler, küresel mali krizin ardından mesleğin gelişimi ve geleceğe taşınmasına yardımcı oldu.

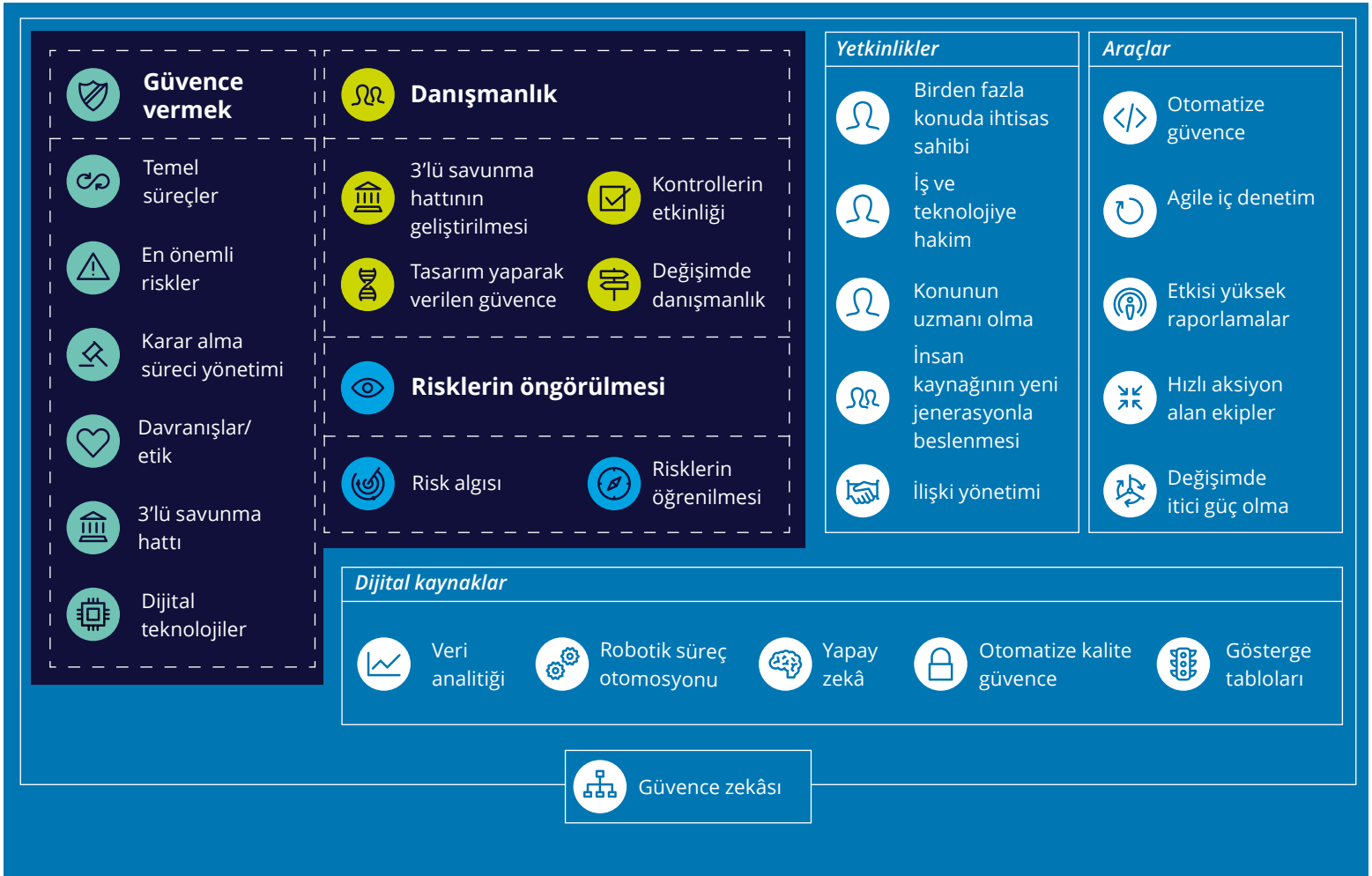
İç denetimin ülkemizdeki geçmişini incelediğimizde ise; 1995 yılında Türkiye İç Denetim Enstitüsü'nün kuruluşunu mesleğin ulusal gelişiminde İÇ DENETİM 1.0 olarak değerlendirebiliriz. Maalesef bu durum küresel mesleki örgütlenme ve gelişmeler karşısında 54 yıllık bir gecikmeyi gözler önüne sermekte.

Türkiye İç Denetim Enstitüsü'nün kuruluşu ile birlikte 2000'li yıllarda yaşanan gelişme ve düzenlemelere bakıldığında; Kurumsal Yönetim, SPK, BDDK düzenlemeleri, Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ile ülkemizde iç denetimle ilgili önemli gelişmeler sağlandığını görüyoruz.

Takip eden yıllarda bankacılık alanında yaşanan kriz, Avrupa Birliği müzakere süreci finans, reel ve kamu sektöründe kurumsal yönetim ve denetim alanında gelişmelere rehberlik yaptı. Bu dönemi, ülkemizde iç denetim mesleğinin ulusal gelişiminde İÇ DENETİM 2.0 olarak tanımlayabiliriz. Tıpkı dünyada küresel olarak yaşandığı gibi... İÇ DENETİM 1.0'da yaşanan gecikme, Türkiye İç Denetim Enstitüsü'nün kuruluşu ile birlikte İÇ DENETİM 2.0'da yaşanmamakta.

Bugün, geleceğe baktığımızda, analitik teknolojilerden faydalanan, robotik süreç otomasyonu, yapay zekâ kullanan, gerçek zamanlı izleme ve raporlama sağlayan stratejik bir iş ortağına dönüşüm süreci olarak tanımlayabileceğimiz İÇ DENETİM 3.0'ın eşliğindeyiz.

Bu yeni dönem, farklı beceri ve yeteneklere sahip ve kendini sürekli yenileyebilen meslek insanlarına ihtiyaç duyuyor. Kendini yenileyen, paydaşların yeni ihtiyaç ve beklentilerini anlayarak, güvence sağlamanın yeni yaklaşımlarını sunabilen, robotik süreç otomasyonu ve yapay zekâ uygulamalarının yarattığı riskleri anlayabilen meslek insanlarının kurumlarımızda daha çok yer alacağı öngörülmüyor.

Çizelge 2: Internal Audit 3.0 The Future of Internal Audit is now, çalışmasından uyarlanmıştır. (*)

Deloitte tarafından hazırlanan "Internal Audit 3.0 The Future of Internal Audit is now" başlıklı araştırma raporunda ayrıntılı bir şekilde ele alınan bu hususlar, Çizelge:2'de İç Denetimin güvence, danışmanlık ve risklerin öngörülmesi rolleri açısından değerlendiriliyor.

Yeni teknolojilerin, dijitalleşmenin ve yapay zekânın iş dünyasını çarpıcı biçimde değiştirdiği, yıkıcı inovasyonun yaşandığı bu dönemde, yeni risklere karşı üçlü savunma hattının birinci ve ikinci hatlarının geliştirilmesi, iç kontrollerin tasarımının gerçek zamanlı güvence hedeflerini desteklemesi bekleniyor.

Çizelge:2'de görüleceği üzere; iç denetimin güvence vereceği, tavsiyeleri ile danışmanlık yapacağı, risklerle ilgili öngörülerini paylaşacağı, odaklanacağı alanlar ve gerekli olan yetkinlikler, araçlar ve faydalanacağı dijital kaynaklar, İÇ DENETİM 3.0 için değişim ve dönüşüm sürecinin nasıl işleyeceğini genel bir bakış açısı ile özetliyor.

Kontrol okuryazarlığı seferberliğini fırsata dönüştürmek

İÇ DENETİM 3.0 olarak adlandırılan bu yeni dönemi, bir fırsata dönüştürmek mümkün. Kurumsal hayatta topyekûn başlatacağımız bir kontrol okuryazarlığı seferberliğiyle, mesleğimizin değişim ve dönüşüm sürecini geleceğe ortak olmak hedefiyle bir fırsata dönüştürülebileceği açıkça ortada.

Kontrol okuryazarlığı, kurumsal hayatta her seviye çalışan ve yöneticiyle birlikte tüm pay ve menfaat sahiplerinin kurum içi kontroller konusunda farkındalığını ifade ediyor.

Analitik teknolojilerden faydalanan, robotik süreç otomasyonu, yapay zekâ kullanan, gerçek zamanlı izleme ve raporlama sağlayan iş dünyasında kontrol okuryazarlığının geliştirilmesinde, yaygınlaştırılmasında yönetim kurullarının liderliğine, iç denetçilerin rehberliğine ihtiyaç duyuluyor.

(*) <https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/risk/articles/internal-audit-30-the-future-of-internal-audit-is-now.html>